

TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA

Muusikaosakond

Jazzmuusika õppekava

Karl-Markus Kohv

TRUMM + KLAVER = 1

Loov-praktilise lõputöö teoreetiline osa

Juhendaja: Themuri Sulamanidze

Viljandi 2014

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	3
1. MINU MUUSIKALINE ARENG JA DIPLOMIKONTSERDI IDEED	5
1.1 Minu muusikaline areng	5
1.2 Diplomikontserdi kontseptsioon.....	5
1.3 Mõjutajad.....	6
2. KONTSERDIL ESITATAVAD PALAD	8
2.1 Lugu nr 1	8
2.2 Lugu nr 2	10
2.3 Lugu nr 3	10
2.4 Lugu nr 4	12
2.5 Lugu nr 5	12
3. KONTSERDI LÄBIVIIMISEL OSALENUD INIMESED.....	13
4. PRAKTILISE OSA ANALÜÜS.....	15
KOKKUVÕTE.....	16
KASUTATUD KIRJANDUS	17
LISAD	18
SUMMARY	22

SISSEJUHATUS

Käesoleva loov-praktilise lõputöö teoreetiline osa annab ülevaate minu diplomikontserdist, mis leiab aset 3. juunil kell 12.00 Viljandi Muusikakooli orkestrimajas.

Minu loov-praktilise lõputöö **teema** on "**Trumm + klaver =1.**" Antud pealkirja valisin soovist mängida oma diplomikontserdil nii trummi kui ka klaverit. Kontserdil tulevad ettekandele 3 omaloomingulist pala ja üks lugu Chris Dave and the Drumhedz repertuaarist.

Idee olla ansamblikoosseisus samaaegselt nii pianist kui trummar oli eelkõige enda oma. Julgust ja inspiratsiooni andis Armeenia juurtega jazzpianist Tigran Hamasyan oma klaverimänguga, kes kasutab üksinda musitseerides tihti *beatboxi* (suu ja häälega löökpillide imiteerimine). Samuti huvitas ekperimenteerimine oma koordineerimisvõimega, mis tulenes vajadusest mängida mõnedes omaloodud motiivides klaverit ja trummi korraga.

Käesoleva loov-praktilise lõputöö teoreetilise osa **eemärgiks** on anda ülevaade minu kui muusiku ja pillimehe arengust ja kontserdil esitatavatest paladest, tutvustan ka lühidalt kahte maailma tippmuusikut, kellelt olen samuti ideid saanud.

Töö on jagatud nelja peatükki, millest esimeses annan ülevaate enda muusikalisest arengust ja mõnedest tippmuusikutest, kes on mõjutanud oma ideedega mind mu diplomikontserdi valmimisel.

Teises peatükis toon välja esitusele tulevate palade tutvustuse ja ülesehituse.

Kolmandas peatükis annan ülevaate inimestest, kes aitavad mind mu diplomitööga.

Neljandas peatükis analüüsin praktilist osa.

Töö lisadesse kuuluvad plakat, lavaplaan ja kava.

1. MINU MUUSIKALINE ARENG JA DIPLOMIKONTSERDI IDEED

1.1 Minu muusikaline areng

Muusikaõpinguid alustasin seitsme aastaselt Tartu I Muusikakoolis, kus minu põhipilliks sai klassikaline klaver ning esimeseks õpetajaks oli Sille Preiman. Õppisin klassikalist klaverit 7 aastat - viimane seitsmes aasta jäi lõpetamata, mistõttu astusin viieks aastaks löökpilli erialale Margus Tammemäe ja Tiit Kevade juhendamise alla. Löökpilli erialal õppides sain ka esimese bändikogemuse Andres Vago juhendatavas ansamblis "Sangria." Selle ansambliga sai osa võetud ka mitmetest Koolijazz=Jazzikool üritustest Viljandis - arvatavasti sellepärast tekkis ka huvi Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia (edaspidi TÜ VKA) vastu.

Peale muusikakooli lõpetamist löökpillide erialal 2008. aastal astusin koheselt TÜ VKA jazzmuusika õppekava löökpilli erialale. Erialaõpetajaks oli Tanel Ruben. Palju kasulikku infot olen ka saanud Reigo Ahvenalt ja kaastudengilt ja suurepäraselt trummarilt Tõnu Tublilt. Viljandis oldud aja jooksul olen mänginud mitmetes toredates ansamblites: Minu Akvaarium, vonKuusk, Puzzle, Ars Apta, Argo Vals Band. Hetkel olen tegev ansamblites nagu Ars Apta, Puzzle ja vonKuusk.

1.2 Diplomikontserdi kontseptsioon

Kontserdi kontseptsiooni välja töötama hakates, oli esimeseks mõtteks anda autorikontsert natuke traditsioonilisema bändikoosseisuga (kvartett, kvintett), kuid mõningase kaalumise tulemusena

otsustasin duo kasuks. Toon välja ka põhjused, miks just sedasi otsustasin: duole on lihtsam arranžeerida; kuna mu muusika on üsna vabavormiline, siis laval on lihtne ja kompaktne üksteisele märku anda; väga huvitav on leida erinevaid võimalusi, kuidas panna oma lood kõlama väikese inimeste arvuga.

Idee mängida kõik lood ühtse jadana sündis Chris Dave and the Drumhedz kontsertide videosalvestusi vaadates. See huvitav kooslus mängib tavaliselt oma lood ühtse jadana, samuti kasutavad niiõelda lugu loo sees kontseptsiooni: näiteks kitarrimängija jääb ühte kindlat motiivi hoidma, samas kui trummar ja bassist mängivad üldse teise loo teemat. Sellest tulenevalt tekib neil palju võimalusi mängida rütmiga: näiteks trummar võib oma vana motiivi vahetada ja minna kitarrimängija motiiviga kaasa jne. Mina nii avangardistlikult oma muusikat ei esita, kuid mõnedes loolt loole üleminekukohtades üritan seda kontseptsiooni rakendada. Eelkõige kasutan kontserdil ühtse jada ideed.

Idee olla ansamblikoosseisus samaaegselt nii pianist kui trummar oli eelkõige enda oma. Eelkõige mõjutas mind pianist Tigran Hamasyan.

1.3 Mõjutajad

Järgnevalt tutvustan kahte maailma tippmuusikut, kellelt sain ideid ja inspiratsiooni oma diplomikontserdi jaoks.

Chris Dave(1968)

Houstoni päritolu USA trummar, kelle unikaalne mängustiil eriti koosseisudes The Robert Glasper Experiment ja Chris Dave and the Drumhedz on mind mitmeid aastaid paelunud. Tema mäng on segu hip-hopist, jazzist ja R&Bst pluss tema *fillid*(muusika erinevate osade näitamiseks tehtavad üleminekud) jarütmilised illusioonid on midagi sellist, mida ma ei ole kuulnud ühtegi teist trummarit tegevat. Väga huvitav on tema trummikomplekti ülesehitus: kasutab tavaliselt 3-4 soolotrummi, *hihati* (teatav lahti-kinni käiv trummitaldrik trummari vasaku jala all)on

paigutatudhoopis trummari *ride-it*trummitaldriku asemele, mis annab vabaduse mängida üle kogu komplekti nii, et käed ei lähe omavahel risti. Chris Dave sai tõuke muusikaga tegelemiseks, mängides kirikus *gospel*-muusikat. Kuigi *gospel*-muusika oli tähtis tema stiili väljakujunemisel, siis suurimateks mõjutajateks peab ta jazzlegendide Miles Davise ja John Coltrane-i salvestuste kuulamist koos isaga. On mänginud koos selliste artistidega nagu Kenny Garrett, Terrence Blanchard, Wynton Marsalis, Pat Metheny, The Robert Glasper Experiment, Erykah Badu, Mos Def ja Jill Scott.

Tigran Hamasyan(1987)

Tigran Hamasyan on noor muusik, kes on sündinud 1987. aastal Armeenias. 2003. aastal kolis Los Angelese linna USAs Californias. Alustas klaveriõpinguid 3-aastaselt ja 13-aastaselt alustas Euroopa festivalidel mängimist. On võitnud mitmeid mainekaid klaverikonkurse, kõige nimekam neist oli 2006. aasta Thelonius Monk-i nimelise konkursi võit Herbie Hancock-i juhendamisel. On salvestanud 4 albumit, mis põimuvad endas Armeenia pop –ja folkmuusikat, klassikat, jazzit. Sain temalt inspiratsiooni, mängimaks oma diplomikontserdil nii trummi kui klaverit, vaadates videosalvestusi tema sooloetteastetest, kus ta kasutas *beatboxi*, mängides samal ajal klaverit. Ühes videosalvestuses (loo pealkirjaks oli “What the Waves Brought”) nägin tema imelist *beatbox*-trummisoolot, kus ta samal ajal kompis klaveriga kindlat rütmilist soolopõhja. Ta mängus on eelkõige laulvust, emotsiooni, hingestatust – kõike, mida pean muusika tegemisel oluliseks.

2. KONTSERDIL ESITATAVAD PALAD

Konserdil esitatavad palad ei ole kirjutatud eraldi minu diplomikonserdiks, vaid on välja kujunenud läbi kooliaja klaveri peal katsetusi tehes. Paladel ei ole eraldi pealkirja, vaid olen nad sidunud kokku ühe pealkirja alla "Kahekõne." See pealkiri kätkeb endas minu suhtlust bändikaaslasega, oma mängitavate instrumentide vahelist suhtlust ja kahekõnet üldiselt. Konserdil esitatavad palad jooksevad ühtse jadana.

Praegune kontseptsioon on 4 lugu, 2 bändiliiget ja 1 kontsert. Palade tekkimisel kindlat põhjust ei ole: tavaliselt istun klaveri äärde ja hakkam lihtsalt mängima. Kõik sünnib katsetades ja niisama mängides. Sageli on loo tekkimise põhjuseks mingi huvitav kogemata avastatud käik või meloodia/harmonia järgnevus, millest tulenevalt hakkam seda edasi arendama. Samuti mängivad lugude tekkimisel rolli tunded ja inimesed minu ümber.

Lugude analüüs on vastavuses konterdil esitatud lugude järjekorraga. Järgnevates alapeatükkides kirjeldan, kommenteerin ja analüüsin konterdil esitatavate palade vorme, harmooniad ja kontseptsioone.

2.1 Lugu nr 1

Esimene lugu on tähtis sellepolest, et selles loos esitatav põhiteema esineb ka kava lõpus. See pala alustab ja võtab kokku kogu mu kava.

- **Intro:**

Enne põhiteema tulekut on vali trummi intro, millele lisandub minu vasaku käega mängitud klaver (algul noodid madalast registrist, hiljem ka esimesest oktaavist). Just valiloo algus annab mulle sisemise emotsionaalse ja kindluse laengu nii trummikomplekti kui ka klaveri taga.

- **Põhigroove/teema**

Põhigroove-i sissetulekul lugu rahuneb. Mängin vasaku käega üldiselt sama harmooniat, mis päris alguses, ainult et akordid asuvad kõrgemates registrites. Trummigroove muutub *ride*-i põhisest *groove*-ist *hihati* põhiseks. Üritan põhiteema ajal tekitada suhtluse ja erinevaid rütmilisi fraase vasaku käe klaveri ja ülejäänud trummiseti vahel. Peale mõningast minu üksindamängimist lisandub Eva-Lotta Vunder lauluga, kasutades sõnu ja fraase: "Minu enda kahekõne; trumm, klaver ja laul; sinu enda diskussioon." Alguses laulab ta tempos, aga hiljem tekitab vabas tempos helisõnamassi, kasutades *looperit*.

- **Outro**

Loo lõpus mängin kahe käega klaveri peal *rubatos*(vabas tempos) samu akorde ja valmistun üleminekuks järgmisesse loosse, segades vana põhiteema akorde uue loo akordidega. Samuti töötab veel vaikselt hääbuv laulu *loop*.

Loo vorm: loo vormiosade pikkus on vaba, üleminekud osast osasse toimuvad koostöös vastavalt muusika arengule ja koostöös lauljaga.

- intro x korda, põhiteema x korda, outro

Kasutan esimeses ja teises loos klahvpillina Nord Stage 2 süntesaatori *grand piano* seadistust ja asetan ühtse helimassi tekitamiseks *sustain* pedaalile mõne raske eseme, kuna muidu peaksin pedaali kinni hoidma vasaku jalaga, mis teeks trummimängu sidususe raskeks ja hüplikuks.

2.2 Lugu nr 2

- **Intro**

Alustan lugu, mängides vasaku käega üksikuid f-noote.

- **Põhiteema**

Introle järgneb vasaku käe akordika ja aafrikalik trummigroove eelkõige *floor tom*, *hihati* jabasstrummi peal. Aegamööda lisandub Eva-Lotta teisel klaveril uue klaveripartiiga ja hiljem ka laulumeloodiaga.

- **B osa**

Tekib 3-taltiline (taktimõõdud 4/4, 4/4, 2/4) järgnevus klaveri, laulu ja trummidega, mis läheb üle trummisooloks.

- **Trummisoolo**

Trummisoolo areneb B osa vormi peal.

- **C osa**

Rubatos akordijärgnevus, kus laulab Eva-Lotta ja võimalik, et ka mina ise. Hakkan akordijärgnevust tasapisi muutma, nii valmistudes üleminekuks järgmisele loole.

Loo vorm: intro, põhiteema x korda, B osa 4 korda, trummisoolo, C osa.

2.3 Lugu nr 3

- **Intro teema**

Lugu nr 3 algab minu *staccatoliku* klaveripartiiga enamjaolt f-molli helilaadi nootide peal, mis lõppeb pika akordiga ja läheb kohe üle trummisooloks.

- **Trummisoolo**

Trummisoolos püüan intros loodud klaveripartiid jäljendada. Soolo lõppedes lähen kohe tagasi algusega sarnase *staccatoliku* partii peale ja jämmin teistkordselt osa läbi, lõpetades samasse f-molli laadsesse akordi. Hoian akordi niikaua, kui Eva-Lotta tuleb sisse põhimeloodiaga.

- **Põhiteema**

Põhimeloodia mängime Eva-Lottaga 1 korra läbi. Toetan melodiat klaverpartiiga.

- **Soolo**

Järgneb Eva-Lotta sooloosa, kus mina mängin kindla struktuuriga klaveripartiid, lastes Eva-Lottal rahulikult soolot arendada. Soolo arenedes jätan klaverimängu pedaali hoides katki ja toetan Eva-Lotta soolot *floor-tomi* peal käsitsi mängides, mis peaks andma loole mõneks hetkeks mõnusa õhulisuse ja värskuse. Tasapisi alustan jällegi vasaku käega alguse *staccatolikufillidega* ja lähen sujuvalt üle jällegi mõlema käega klaverimängu juurde. *Staccatolik* klaveripartii lõppeb jällegi pikka akordi ja Eva-Lotta tuleb sisse põhimeloodiaga, mida kordame kaks korda ja kolmanda korra ajal varieerime seda, kasutades pikka triooli ja lõpetades pikka akordi.

- **B osa**

Pika akordi ajal kasutab Eva-Lotta *looperit*, et luupida f-molli kolmkõla lauluna ülesse ja jätta see ühtsena kõlama. Toetan tema partiid klahvpillilaulu soolopõhja varieeringuga. Peale seda loeb Eva-Lotta ette kahekõnet puudutava väikese tekstilõigu, mille on kirjutanud Vootele Ruusmaa. Peale tekstilõiku hakkab *looper* hääbuma ja hakkab vaikselt klaveriga järgmist lugu mängima.

Loo vorm: intro, trummisoolo, põhiteema 1 kord, soolo, põhiteema 3 korda, B osa.

2.4 Lugu nr 4

Lugu nr 4 on ainuke lugu, mis ei ole minu kirjutatud. Lugu on pärit sellise ansambli nagu Chris Dave and the Drumhedz repertuaarist ja kannab pealkirja "Fly Girl."

- **Klaverisoolo**

Loo salvestatud versiooni põhiteemat mängib kitarr, kuid mina mängin seda klaveriga. Mängin algul seda teemat vabalt fraseerides ja kergelt soleerides, mille tulemusena jõuan kulminatsioonini ja hääbumiseni.

- **Trummisoolo**

Hääbumine läheb üle trummide peale: mängin nuiadega vaikselt, üritades tabada rütmikat, mida kasutasin klaveriga hääbudes.

- **Põhiteema**

Mõningase improviseerimise jooksul lisandub Eva-Lotta vaikselt klaveriga uuesti põhiteemat mängides, seekord mängides juba rütmis - minu trummipartii muutub samuti sirgeks *groove-iks*. Lugu kestab niikaua, kui alustan loo nr 1 põhiteema vaikset sissetoomist vasaku käega klaveri peal.

Loo vorm: klaverisoolo, trummisoolo, põhiteema x korda

2.5 Lugu nr 5

Sarnane esimese looga. Võtab kogu kava kokku.

Loo vorm: põhiteema x korda, outro

3. KONTSERDI LÄBIVIIMISEL OSALENUD INIMESED

Eva-Lotta Vunder - klahvpillid ja vokaal

Eva-Lottaga olen koostööd teinud ligemale 2 aastat, eelkõige olen temaga seotud ansambelis Puzzle koos mängimisega. Muusikaõpinguid alustas ta Viljandi muusikakoolis 2001. aastal klassikalise klaveri erialal. 2011. aastal asus õppima TÜ VKA-sse jazzmuusika õppekavale, jazzklaveri erialale. Eva-Lotta tegutseb praegu sellistes ansamblites nagu Mixtet, Puzzle, Maneo jpt. Valisin Eva-Lotta sellepärast, et ta on väga võimekas vokalist ja klahvimängija ning toetab alati minu ideid, isegi kui need ei ole väga selgesti arusaadavad algul. Oleme koos ka varem minu muusikat esitanud, seega oli Eva-Lotta õigustatud valik minu diplomikontserdil osalema.

Vootele Ruusmaa –teksti autor loos nr 3

Vootelega olen koos tegutsenud umbes 3 aastat, viimased pool aastat mängin ka tema kokkupandud ansambelis Ars Apta. Muusikaõpinguid alustas ta Heino Elleri nimelises muusikakoolis 2007. aastal rütmimuusika/laulu erialal. 2010. aastal asus ta õppima TÜ VKA-sse jazzmuusika õppekavale vokaali erialale. Vootele tegutseb sellistes koosseisudes nagu Ars Apta ja Phosphorus Trio. Palusin Vootelelt teksti, kuna ta on hea sõnaseadja ja filosoofiahuviline, samuti on tal kogemused erinevate kultuurisündmuste arvustuste kirjutamisega ajalehtedele. Ars Aptas koos mängides oleme ka headeks sõpradeks saanud, seega olin kindel, et usaldan tekstikirjutamise õige inimese kätte.

Janar Paeglis – helikunstnik

Janar on TÜ VKA-s töötav helitehnoloog/õpetaja, kes tunneb hästi Viljandi Muusikakooli orkestrimaja akustikat ja võimalusi. Ta oli helimees ansambel Puzzle, milles mul on au mängida, väikesel Eestimaa tuuril ja tegi seal suurepäraselt tööd, tagamaks hea lavaheli. Seepärast helindab ta ka mu diplomikontserdit.

Kerttu Kruusla – plakati autor

Kerttu on andekas TÜ VKA-s visuaaltehnoloogiat ja multimeediat õppiv tudeng. Olles minu hea sõber ja tuttav oli ta valmis kohe minu plakatiga tegelema, pakkudes häid ideid ja pildistades.

4. PRAKTILISE OSA ANALÜÜS

Diplomitöö praktilise osa kulgemisega jäin rahule. Alustasin isesesiva tööga kaks nädalat enne diplomikontserdit, harjutades koordinatsiooni klaveri ja trummi vahel esimeses ja teises loos ning mõeldes läbi vormid. Nädal aega enne kontserdit alustasin proove Eva-Lottaga. Eelnevalt saatsin Eva-Lottale lingid mõningate ideedega, et ta saaks mõelda *looperi* kasutamise peale esimeses ja viimases palas, samuti lingi Viljandis toimunud festivali Oma Lugu raames esitatatud looga "Stuudio eeskirjad," mida esitasin TÜ VKA pärimusmuusika tudengi Lee Tauliga ja mis on põhimõtteliselt Lugu nr 3. Eva-Lottaga oli hea proovi teha, kuna tundus, et ta loeb mu mõtteid, kuidas mu muusika kõlada võiks. Jäi üle ainult detailide, *looperi* kasutamise ja mikserpuldil olevate kajaefektide peale mõelda. Kontserdi endaga jäin rahule. Olin enne kontserdit rohkem närvis kui laval olles. Kuidagi hea tunne oli see teadmine, et publik on sinust allpool ja piisab vaid suhtlusest ansamblikaaslasega, et tekiks kindlus. Samuti andis hea energialaengu Lugu nr 1 intro, mis oli heaks kindluse tekkimise aluseks trummide taga. Ainuke närvilisem moment toimus loos nr 4, kui mõneks hetkeks lakkas töötamast Nord Stage klahvpilli pedaal, kuid Eva-Lotta suutis selle vea parandada. Tegelikult oli juba varem Nord Stage pilli pedaalisisendiga probleeme olnud, kuid otsustasin võtta riski ja mängida pilliga, millega olin proovides mänginud, sest kindlas asendis olles töötas pedaal hästi. Jõudsin enne kontserdi esitamist teha kaks tähtsamat läbimängu: üks neist toimus 1. juunil TÜ VKA studios ja teine 2. juunil orkestrimajas *soundchecki* tehes.

KOKKUVÕTE

Käesoleva loov-praktilise lõputöö teoreetiline osa annab ülevaate minu diplomikontserdist, mis leiab aset 3. juunil kell 12.00 Viljandi Muusikakooli orkestrimajas.

Kava kontseptsiooni panin kokku ise. Keskseks teemaks on idee mängida ansamblikoosseisus nii trummi kui ka klaverit. Eesmärgi täitmiseks kirjeldasin töö esimeses peatükis oma muusikalise arengu tausta, diplomitöö kontseptsiooniks saadud ideid ja kahte maailma tippmuusikut, kes samuti andsid inspiratsiooni. Töö teises peatükis olen kirjeldanud kontserdil esitatavate palade kontseptsiooni, lugude ülesehitust ja vormi. Kolmandas peatükis selgitan diplomikontserdiga seotud inimeste valikut.

Tahan tänada kõiki, keda mul on olnud rõõm tunda nende õpitud aastate jooksul.

KASUTATUD KIRJANDUS

Chris Dave <http://chris-dave.com/>

Chris Dave <http://www.youtube.com/watch?v=iP7mTAKJFeg>

Tigran Hamasyan <http://www.tigranhamasyan.com/>

Tigran Hamasyan <http://www.youtube.com/watch?v=pVN36Ou4BUU>

LISAD

LISA 1 PLAKAT

LISA 2 LAVAPLAAN

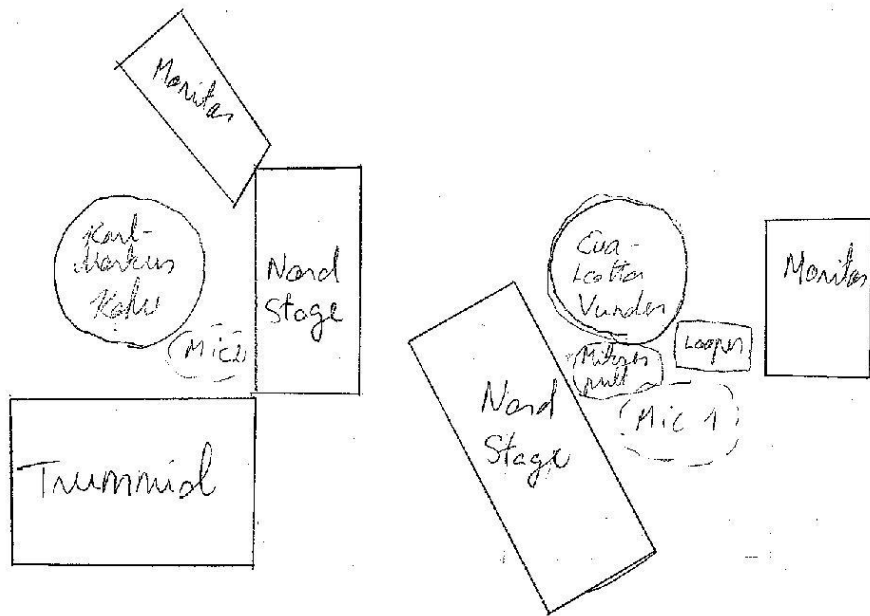
KARL-MARKUS KOHVI DIPLOMIKONSERT

TRUMM + KLAVIER = 11

JANAR PÄEGLIS 12.00

EVA-LOTTA VUNDER 3.06

VILJANDI MUUSIKAKOOLI ORKESTRIMAJA

PUBLIK

LISA 3 KAVA

1. Lugu nr 1
2. Lugu nr 2
3. Lugu nr 3
4. Lugu nr 4
5. Lugu nr 5

SUMMARY

The aim of the current theses is to describe my final diploma concert which will take place on 3rd of May in ViljandiMusic School's orchestra house at 12.00 PM.

The conception of this concert was made by myself. The center idea is to play both drums and piano in my ensemble. In the first chapter I described my musical background, the ideas of my diploma concert and two world-known musicians, who also gave me inspiration. In the second chapter I have described the conception and form of my songs. In the third chapter I describe people who have connections to my diploma concert.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputööüldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina Karl-Markus Kohv

(sünnikuupäev: 06.09.1988)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose Trumm+klaver=1, mille juhendaja on Themuri Sulamanidze

1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Viljandis, **09.06.2014**